

Samen zorgen dat ieder kind erbij hoort

Al ruim dertig jaar zoeken we in Nederland naar manieren om kinderen en jongeren zoveel mogelijk samen te laten opgroeien en leren. Na Weer Samen Naar School in de jaren negentig volgde in 2014 de Wet passend onderwijs: scholen kregen zorgplicht en werken sindsdien samen in samenwerkingsverbanden om voor iedere leerling een passende plek te vinden. Met het VN-verdrag Handicap, dat Nederland in 2016 ratificeerde, kwam daar een belangrijk inzicht bij: niet de beperking van het kind staat centraal, maar de vraag hoe we het systeem zo inrichten dat iedereen kan meedoen.

De huidige beweging naar inclusiever onderwijs is dan ook geen breuk met het verleden, maar een logische volgende stap. De ambitie is dat kinderen en jongeren zoveel mogelijk samen onderwijs volgen, dichtbij huis, ongeacht hun achtergrond, beperking of ondersteuningsbehoefte.

Plein 013 wil dat kinderen zoveel mogelijk dichtbij huis kunnen opgroeien, leren en meedoen. In hun eigen buurt, samen met andere kinderen en met de ondersteuning die zij nodig hebben. Daarom werken we de komende jaren toe naar inclusief onderwijs. Dat betekent voor onze regio dat kinderen zoveel mogelijk naar een reguliere school in hun eigen omgeving kunnen gaan. Niet omdat ieder kind hetzelfde is, maar juist omdat verschillen erbij horen.

Soms heeft een kind extra ondersteuning nodig. Die ondersteuning maken we beschikbaar op of rond de school waar het kind naartoe gaat. Specialistische kennis en ondersteuning blijven belangrijk, maar worden steeds meer ingezet om kinderen en leraren in het reguliere onderwijs te helpen.

Waarom is verandering nodig?

De afgelopen jaren is de behoefte aan extra ondersteuning gegroeid. Tegelijkertijd is gebleken dat de huidige manier van organiseren en financieren onvoldoende aansluit bij de ambitie van inclusief onderwijs. Niet omdat scholen of schoolbesturen het verkeerd doen, maar omdat we het samen anders moeten organiseren. Daarom is een verandering nodig.

De belangrijkste verandering is dat we niet langer vooral kijken naar de vraag *Waar kan deze leerling het beste geplaatst worden*, maar naar *Welke ondersteuning is nodig zodat deze leerling zo thuis nabij mogelijk kan leren en zich ontwikkelen*? Daarmee verschuift de aandacht van verwijzen naar breder ondersteunen.

Onze ambitie

We willen bouwen aan een sterke, inclusieve basis rondom kinderen en gezinnen. Daarbij werken onderwijs, kinderopvang, zorg, welzijn, gemeenten en ouders zoveel mogelijk samen. Iedereen draagt verantwoordelijkheid voor alle kinderen in de regio.

Ons uitgangspunt is eenvoudig: ieder kind hoort erbij en geen kind komt thuis te zitten.

Inclusie is daarbij geen apart project. Het wordt een manier van werken. We organiseren ondersteuning rondom kinderen en gezinnen, in plaats van dat kinderen zich moeten aanpassen aan hoe ons systeem is ingericht.

Inclusief onderwijs in de regio van Plein 013

Inclusief onderwijs betekent niet dat alle kinderen altijd op dezelfde plek onderwijs krijgen. Er zal enige mate van gespecialiseerd onderwijs nodig zijn voor kinderen die dat nodig hebben. Wel streven we ernaar dat kinderen zoveel mogelijk kunnen deelnemen aan het reguliere onderwijs, dichtbij huis. Dat vraagt om sterke reguliere scholen. Leraren en schoolteams moeten voldoende kennis, ondersteuning en mogelijkheden hebben om met verschillen tussen kinderen om te gaan.

Hierbij blijft specialistische expertise beschikbaar. De kennis en ervaring die nu aanwezig is binnen het gespecialiseerd onderwijs wordt steeds meer gedeeld met en geïntegreerd in de reguliere basisscholen. Zo versterken we het reguliere onderwijs én zorgen we ervoor dat specialistische ondersteuning beschikbaar blijft waar die nodig is.

Van individueel naar samen

We willen ondersteuning steeds meer gezamenlijk organiseren. Dat betekent bijvoorbeeld dat ondersteuning niet alleen wordt ingezet voor één kind, maar waar mogelijk voor een groep, een school of een hele buurt. Zo kunnen meer kinderen hiervan profiteren. Ook kijken we eerder naar wat er nodig is.

Door signalen vroeg, het liefst al bij de onderinstroom, op te pakken en preventief ondersteuning te bieden, kunnen we kinderen een kans geven met een start in reguliere basisscholen, voorkomen dat problemen groter worden of dat een zwaardere vorm van ondersteuning nodig is.

De buurt als belangrijke plek

De ontwikkeling van een kind staat niet los van de omgeving. Daarom willen we ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij organiseren: in de buurt en rondom de school. Scholen, kinderopvang, jeugdhulp, welzijn en gemeenten werken daarin samen. In buurten worden ondersteuningsvragen gezamenlijk besproken. Zo kunnen we breder zien wat kinderen in de buurt nodig hebben en welke ondersteuning in de omgeving beschikbaar is. Iedere buurt kan daarbij een eigen aanpak nodig hebben. De ene buurt heeft andere vragen en mogelijkheden dan de andere. Daarom combineren we een gezamenlijke ambitie met ruimte voor lokaal maatwerk.

Samen verantwoordelijk

De beweging naar inclusief onderwijs kan alleen slagen als we dit samen doen. Schoolbesturen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor alle kinderen binnen Plein 013. Niet alleen voor de kinderen die op hun eigen scholen zitten. Dat vraagt om samenwerking, vertrouwen en het delen van kennis en expertise. Ook gemeenten en andere partners zijn belangrijke deelnemers aan deze beweging.

Wanneer een school tegen grenzen aanloopt, zoeken we samen naar een oplossing. Het uitgangspunt is dat kinderen niet tussen organisaties of scholen in mogen vallen.

Wat gaan reguliere basisscholen merken?

Reguliere scholen worden de komende jaren verder versterkt. Zij krijgen toegang tot meer specialistische kennis en ondersteuning. Daarbij wordt geïnvesteerd in:

- deskundigheidsbevordering van schoolteams;
- ondersteuning bij gedrag en ontwikkeling;
- vroegtijdige signalering;
- preventieve ondersteuning;
- samenwerking met jeugdhulp, opvang en andere partners;
- specialistische expertise dicht bij de school;
- ondersteuning die zoveel mogelijk aansluit bij de behoeften van de school en de buurt.

Elke school maakt inzichtelijk wat al goed gaat en wat nog nodig is om inclusiever te kunnen werken. Op basis daarvan worden afspraken gemaakt over de ontwikkeling van ondersteuning en expertise.

Wat verandert er in het speciaal basisonderwijs (SBO)?

Het SBO is er nu nog voor kinderen die meer ondersteuning nodig hebben dan een reguliere basisschool momenteel kan geven. De komende jaren zullen er minder nieuwe leerlingen naar het SBO gaan. Uiterlijk in 2035 willen we dat het SBO niet meer nodig is. De kennis en ervaring van SBO-medewerkers blijven wel belangrijk. Die kennis wordt steeds meer ingezet op reguliere basisscholen.

Wat betekent dit voor het gespecialiseerd onderwijs?

Het gespecialiseerd onderwijs blijft belangrijk voor een kleine groep kinderen die deze vorm van onderwijs nodig heeft. Er wordt goed bekeken voor welke kinderen deze ondersteuning tijdelijk kan zijn. Kinderen die er klaar voor zijn, kunnen met passende ondersteuning weer naar een reguliere basisschool. Tegelijkertijd verandert de rol van het gespecialiseerd onderwijs dus ook. Naast het bieden van onderwijs aan kinderen die specialistische ondersteuning nodig hebben, wordt de aanwezige expertise steeds meer gedeeld met reguliere scholen. Medewerkers uit het gespecialiseerd onderwijs kunnen bijvoorbeeld worden ingezet voor coaching, advies, consultatie en tijdelijke begeleiding. Zo bouwen regulier en gespecialiseerd onderwijs samen aan een sterker en inclusiever onderwijsstelsel.

Een zorgvuldige overgang

De beweging naar inclusief onderwijs gebeurt stap voor stap. We bouwen de ondersteuning in het reguliere onderwijs verder op, waarbij het gespecialiseerd onderwijs geleidelijk kan worden afgebouwd. Die twee bewegingen horen bij elkaar. We willen voorkomen dat kinderen worden teruggeplaatst of op een reguliere school starten zonder dat daar voldoende ondersteuning beschikbaar is. Daarom kijken we bij de mogelijkheden om het anders te doen voortdurend naar de kwaliteit van de ondersteuning, de ontwikkeling van kinderen en de ervaringen van scholen en ouders.

Goed omgaan met beschikbare middelen

Inclusief onderwijs vraagt om een duurzame manier van omgaan met de beschikbare middelen. We willen ondersteuning zoveel mogelijk preventief en collectief inzetten. Daarmee kunnen middelen beschikbaar blijven voor meerdere kinderen en kunnen scholen flexibeler inspelen op wat nodig is. Individuele arrangementen blijven mogelijk wanneer dat nodig is, maar zijn aanvullend op de ondersteuning die een school zelf biedt. We volgen de effecten van deze aanpak en gebruiken die informatie om steeds betere keuzes te maken.

Ouders en kinderen staan centraal

De verandering gaat uiteindelijk over kinderen. Ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat hun kind onderwijs kan volgen in een omgeving die past bij zijn of haar ontwikkeling en ondersteuningsbehoefte. Daarom vinden we het belangrijk om duidelijk en open te communiceren over de veranderingen. Ouders, kinderen, medewerkers, gemeenten en andere partners worden betrokken bij de ontwikkeling van inclusief onderwijs. We willen niet alleen aan een inclusiever onderwijsstelsel werken, maar ook zorgen dat mensen begrijpen waarom deze verandering nodig is en wat dit voor hen betekent.

Hoe weten we of we op de goede weg zijn?

We volgen de ontwikkeling voortdurend. Daarbij kijken we onder andere naar:

- hoe kinderen instromen in het reguliere en gespecialiseerde onderwijs;
- welke ondersteuningsvragen scholen ervaren;
- hoeveel kinderen thuiszitten;
- hoe verwijzingen verlopen;
- welke ondersteuning beschikbaar is;
- welke resultaten kinderen en scholen behalen;
- wat ouders en professionals ervaren.

De voortgang wordt regelmatig besproken en gedeeld. Wanneer ontwikkelingen achterblijven bij de gezamenlijke ambitie, kijken we wat nodig is om bij te sturen.

Samen op weg naar 2035

De overgang naar inclusief onderwijs is een grote verandering. Die kunnen we niet van de ene op de andere dag realiseren en ook geen enkele organisatie kan dit alleen. Het vraagt om samenwerking, vertrouwen en soms om het loslaten van bestaande werkwijzen. Juist door gezamenlijk op te trekken kunnen onderwijs en gemeenten elkaar versterken. Waar onderwijs dagelijks zicht heeft op de ontwikkeling van kinderen, beschikt de gemeente over mogelijkheden om ondersteuning in gezin, wijk en vrije tijd te organiseren. Door deze perspectieven te verbinden, ontstaat een samenhangend netwerk rondom het kind.

Onze richting is helder:

- > van verwijzen naar breder ondersteunen;
- > naar inclusieve schoolomgevingen in het reguliere basisonderwijs
- > en van individuele verantwoordelijkheid naar gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Zo werken we samen aan een sterke inclusieve basis waarin ieder kind dichtbij huis kan opgroeien, leren, meedoen en zich ontwikkelen.

Hoe gaan we verder?

De komende tijd werken scholen, schoolbesturen en partners samen uit hoe dit er in elke buurt en op elke school uit gaat zien. Er wordt steeds gekeken naar wat deze beweging naar inclusief onderwijs betekent voor kinderen, ouders en onderwijsprofessionals. De betrokkenen worden door de scholen, schoolbesturen en Plein 013 op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.